

Warszawa, dn. 9. 04. 2002 r.

Opinia prawna
w sprawie skargi konstytucyjnej p. J. B. – sygn. Akt SK.10/02.

W skardze konstytucyjnej skarżący wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 399 i 401 § 1 kpc z art. 32 ust. 1, 190 ust. 4 w zw. z art. 79 ust. 1 i art. 8 Konstytucji.

Zdaniem skarżącego w wyniku odrzucenia skargi o wznowienie postępowania doszło do naruszenia prawa do:

- skargi konstytucyjnej
- równości proceduralnej do wzruszenia prawomocnego orzeczenia
- wywołania skutku rewizyjno – kasacyjnego w postępowaniu, w którym doszło do naruszenia konstytucyjnego prawa do sądu w związku z uprzednim uwzględnieniem skargi konstytucyjnej.

Jeśli chodzi o pierwszy zarzut to skarżący nie uzasadnił w jaki sposób naruszone zostało jego prawo do skargi konstytucyjnej.

Drugi i trzeci zarzut skarżący uzasadnia w ten sposób, że art. 401 § 1 kpc różnicuje sytuację procesową skarżących w osiągnięciu skutku kasacyjno – rewizyjnego skargi konstytucyjnej co stanowi naruszenie zasady równości w prawie. Zdaniem skarżącego w sytuacji gdy przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis na podstawie, którego został wydany wyrok wówczas stwierdzenie przez Trybunał niekonstytucyjności takiego przepisu wywołuje skutek kasacyjno – rewizyjny indywidualnej skargi, a więc dochodzi do osiągnięcia indywidualnego celu skargi. W sytuacji zaś gdy przedmiotem skargi jest przepis na podstawie, którego wydano postanowienie, stwierdzenie niekonstytucyjności tego przepisu nie wywołuje skutku rewizyjno – kasacyjnego a więc cel skargi w płaszczyźnie indywidualnej nie jest osiągnięty.

Jak wynika z akt sprawy skarżący na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10. 07. 2000 r. SK 12/ 99, który zapadł z powodu jego skargi konstytucyjnej na naruszenie przez art. 1 kpc art. 45 ust. 1 Konstytucji wniósł na

podstawie art. 190 ust. 4 Konstytucji RP skargę o wznowienie postępowania, w którym to postępowaniu orzeczeniem kończącym było postanowienie o odrzuceniu pozwu z powodu niedopuszczalności drogi sądowej.

Skarga o wznowienie postępowania została postanowieniem Sądu Rejonowego we Wrocławiu z dnia 31. 05. 2001 r. odrzucona. Z uzasadnienia sądu wynika, że wznowienie postępowania może nastąpić wyłącznie wówczas, gdy zostało zakończone orzeczeniem merytorycznym.

Od powyższego postanowienia skarżący wniósł zażalenie do Sądu Okręgowego we Wrocławiu wskazując naruszenie art. 8 ust. 1 i 2, art. 79 ust. 1 art. 190 ust. 1 i 4 Konstytucji RP oraz art. 399 i 401 § 1 kpc. Sąd Okręgowy uznał zarzuty skarżącego za bezzasadne i oddalił zażalenie.

Odnosząc się do zarzutu zawartego w skardze konstytucyjnej dotyczącego niezgodności art. 399 i art. 401 §1 kpc z art. 32 ust 1 Konstytucji należy stwierdzić, że nie wydaje się on zasadny.

Wnioskodawca jako konstytucyjny wzorzec odniesienia do badania zakwestionowanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego podał art. 32 ust. 1 konstytucji, z którego wynika, że wszyscy są równi wobec prawa. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego z zasady równości wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej kategorii. Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną powinny być traktowane równo, według jednakowej miary. Oceniając regulację prawną z punktu zasady równości należy rozważyć, czy można wskazać wspólną cechę istotną uzasadniającą równe traktowanie podmiotów prawa, biorąc pod uwagę treść i cel danej regulacji prawnej.

W tym miejscu należy przypomnieć brzmienie obydwu zakwestionowanych przepisów. Art. 399 stanowi:” *W wypadkach przewidzianych w dziale niniejszym można żądać wznowienia postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem.*” Wznowienie postępowania nie jest zatem dopuszczalne w żadnym przypadku, gdy postępowanie zakończone jest orzeczeniem niemerytorycznym – postanowieniem w procesie lub postanowieniem dotyczącym kwestii formalnych w postępowaniu nieprocesowym.

Natomiast art. 401 § 1 brzmi:” Można żądać wznowienia postępowania również w przypadku gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego został wydany wyrok”. Przepis ten wprowadza nową podstawę wznowienia postępowania jaką jest pozbawienie mocy obowiązującej aktu normatywnego, na podstawie którego został wydany wyrok we wznowianej sprawie.

Skarżący nie wskazał w jaki sposób zaskarżone przepisy prowadzą do dyskryminacji jednej kategorii podmiotów względem innej. Jak wynika z brzmienia skargi zarzuty skarżącego odnoszą się w zasadzie do rozstrzygnięć sądu, które różnicują sytuację procesową skarżącego w osiągnięciu skutku kasacyjno – rewizyjnego skargi konstytucyjnej, co jego zdaniem, stanowi naruszenie równości w prawie. Rozpatrywanie skargi z tego punktu widzenia wydaje się niedopuszczalne.

Przechodząc do badania czy samo brzmienie powyższych artykułów jest zgodne z art. 32 konstytucji przypomnieć należy, że zasada równości odnosi się do zakazu różnicowania sytuacji prawnej adresatów danej normy, ma więc charakter podmiotowy. Art. 399 i art. 401 § 1 kpc dopuszczają możliwość żądania wznowienia postępowania nie określają jednak podmiotów, które są do tego upoważnione.

Analizując zaskarżone przepisy nie można mówić, tak jak sugeruje skarżący, o równym czy nierównym traktowaniu podmiotów w stosunku do których został wydany wyrok lub postanowienie. O tym czy zostanie wydany wyrok, czy postanowienie decyduje sąd. Wyrokiem sąd rozstrzyga sprawę co do meritum. Postanowienie wydaje wówczas, gdy rozstrzyga o kwestii nie dotyczącej istoty sprawy, a więc o kwestii o charakterze proceduralnym. Nie można więc wskazać wspólnej cechy istotnej uzasadniającej równe traktowanie podmiotów prawa. Stąd też nie ma podstaw do formułowania zarzutu naruszenia art. 32 konstytucji.

Oprócz przepisu art. 32 konstytucji skarżący wskazał jako podstawę kontroli art. 190 ust. 4 w zw. z art. 79 ust. 1 i art. 8 konstytucji.

Zgodnie z art. 79 konstytucji przedmiotem skargi może być zarzut naruszenia praw i wolności chronionych konstytucyjnie przez przepis, na podstawie którego ostatecznie rozstrzygnięto o tych prawach lub wolnościach. O ile zarzut naruszenia art. 32 ust. 1 konstytucji odnosi się do prawa konstytucyjnie chronionego to zarzut naruszenia art. 190 ust. 4 i art. 8 wykracza poza granice skargi konstytucyjnej

określone w art. 79 ust. 1. Art. 190 ust. 4 i art. 8 konstytucji nie określają bowiem praw przysługujących obywatelowi.

Art. 8 konstytucji dotyczy zasady bezpośredniego stosowania konstytucji. Oznacza to korzystanie wprost z takich norm konstytucji, które nadają się ze względu na ich precyzję i charakter do rozstrzygnięcia konkretnych przypadków prawnych. Jest to możliwe zwłaszcza, gdy brakuje stosownej regulacji ustawowej lub nie ma ona zupełnego charakteru.

Art. 190 ust. 4 konstytucji reguluje sprawę skutków wyroków Trybunału dla konkretnych, zainteresowanych podmiotów. Zawiera on zasadę wzruszalności różnych rozstrzygnięć, które zapadły na podstawie regulacji uznanych za niezgodne z wspomnianymi w art. 190 ust. 4 konstytucji aktami. Instytucja ta niewątpliwie pełni rolę zasadniczego środka ochrony indywidualnych praw i interesów skarżącego. Bez jej istnienia skarga nie mogłaby spełnić roli środka ochrony wolności i praw zawartych w konstytucji. Treść art. 190 ust. 4 stanowi uzupełnienie konstrukcji zawartej w art. 79 ust. 1 konstytucji

Należy jednak pamiętać, że zasady i tryb wznawiania postępowania zgodnie z konstytucyjną przesłanką, o której mowa w art. 190 ust. 4, powinny określać przepisy właściwe dla danego postępowania. Przepis ten odwołuje się więc do zasad i trybu wznowienia postępowania określonego m. in. w kodeksie postępowania cywilnego (art. 399 i art. 401 §1). Stanowią one, iż wznowienie postępowania możliwe jest jedynie w sprawach, w których został wydany wyrok, czyli rozstrzygnięcie sprawy co do meritum. Wyrokiem sąd ustosunkowuje się do żądania pozwu i rozstrzyga o stosunku prawnym stanowiącym przedmiot procesu. Wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej. Oznacza to, że te same strony nie mogą o ten sam przedmiot wytoczyć ponownie powództwa. Jedynym sposobem wzruszenia prawomocnego wyroku jest wznowienie postępowania. Instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym.

Natomiast postanowienie o charakterze formalnym, jakim jest odrzucenie pozwu pomimo swej prawomocności nie uniemożliwia ponownego wytoczenia powództwa. Sąd wydaje takie postanowienie, gdy nie zachodzą warunki do wydania wyroku. Odrzucenie pozwu to po prostu odmowa sądu przeprowadzenia postępowania i wydania orzeczenia. Sytuacja taka zachodzi wówczas, gdy sąd

stwierdzi brak wymaganych przesłanek prawnych i to brak istniejący w momencie wytoczenia powództwa. Do procesu więc nie dochodzi. Sąd nie rozpatruje zgłoszonych w powództwie roszczeń. Wznowienie postępowania nie jest zatem konieczne.

W niniejszej sprawie może dojść do naprawienia błędu poprzez ponowne wystąpienie przez skarżącego z powództwem. Cel skargi w płaszczyźnie indywidualnej zostanie więc osiągnięty. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego uwzględniający skargę konstytucyjną na naruszenie przez art. 1 kpc art. 45 ust. 1 Konstytucji RP odniesie swój skutek.

Sporządziła: Anna Janicka